

„PRZYGODA Z NEOKLASYCYZMEM”

Lesław Czapliński

„Przygoda z neoklasycyzmem”

W 1949 roku za sprzeciwianie się doktrynie realizmu socjalistycznego, decyzją ministra kultury Włodzimierza Sokorskiego z krakowskiej Akademii Muzycznej usunięty został Stefan Kisielewski, wskutek czego skoncentrował się w większym stopniu na twórczości literackiej niż muzycznej. Prawie sześćdziesiąt lat potem jego *Suitę na obój i fortepian* nagrało (Castello CD

023) dwoje pedagogów tejże uczelni: Mariusz Pędziałek, zarazem oboista krakowskich filharmoników, oraz pianistka Renata Żelobowska – Orzechowska, współpracująca z wieloma wokalistami oraz instrumentalistami.

Utwór Kisielewski utrzymany jest w estetyce neoklasycznej a co za tym idzie znaczny jest w nim udział pierwiastka parodystycznego,

dochodzącego do głosu w zabawnym „przekomarzeniu” się obydwu instrumentów w inicjalnym *Allegro molto energico*, czy też ich wzajemnym „przedrzeźnianiu się” w finałowym *Presto agitato*. Znamionuje go także motoryczność szybkich ogniw oraz równorzędność partii fortepianowej wobec oboju, którego dłuższy ustęp solowy pojawia się w wolnym *Andantino cantabile (quasi berceuse)* oraz w rozbudowanej kadencji w końcowym *Presto agitato*, w którym dużą rolę odgrywa agogika. Pięcioczęściową strukturę suitę uzupełniają dwa gawoty, szczególnie ulubione przez tego kompozytora, w czym można się dopatrzeć zarazem ukłonu w stronę Prokofiewa, przy czym drugi z nich przybiera groteskową postać.

Neoklasycystyczne rysy cechują także jeszcze przedwojenną *Sonatę na obój i fortepian* Grażyny Bacewicz, odznaczającą się znaczną zwięzłością i dyscypliną formalną. *Allegro ma non troppo* w znacznej mierze oparte jest na dialogu obydwu instrumentów, przy czym fortepian jakby dobarwia partię oboju, melancholijne *Tempo di valse* z partią oboju utrzymaną pod koniec w dynamice nastrojowego *pianissima*, wreszcie *Vivace* przywodzące folklorystyczne zacięcie, mimo nieobecności jakichkolwiek cytatów, i z lekka orientalnym motywem w jego środkowym ustępie, a wszystko to zwieńczone energiczną kodą.

Mamy także okazję obcowania z nietypowym, wczesnym Witoldem Szaloniem sprzed fazy radykalnego sonoryzmu. Jego *Pastorale* posiada zdecydowanie liryczny i kantylenowy charakter, z którym kontrastuje motoryczność środkowego odcinka, po którym powraca uspokojenie przebiegu i powrót do punktu wyjścia. Tym razem partia

fortepianowa zawiera liczne odcienie dynamiczne. Jak przystało na tytuł, *Pezzo capriccioso* Krzysztofa Meyera odwołuje się przede wszystkim do nastrojowości, współtworzonej przez dwie linie narracyjne obydwu instrumentów, które spotykają się i rozchodzą, a przebieg muzyczny zdąża do stopniowego zamierania. Duże znaczenie posiada czynnik kolorystyczny, który powraca również w *Epitafium* Witolda Lutosławskiego, zwłaszcza w partii fortepianowej przybierając postać zgoła impresjonistyczną. Natomiast pojedyncze dźwięki oboju przywodzą nieco na myśl podobne rozwiązanie z *Koncertu wiolonczelowego* tego twórcy.

Przejawem hołdu dla niego jest *Lutosławski in memoriam* Macieja Zielińskiego, co wyraża się już w przejętym od tamtego podziale na część wstępną *Hésitant* oraz właściwą *Direct*. Pod koniec tego pierwszego pojawiają się potężne akordy fortepianu, a całość utrzymana jest w rozległym diapazynie dynamicznym.

W większości tych kompozycji fortepian jest pełnoprawnym partnerem oboju, w którym ma on nie tylko oparcie harmoniczne, ale jednocześnie partnera w kreowaniu ich świata dźwiękowego. Renata Żelobowska – Orzechowska posługuje się zróżnicowanym arsenałem środków, pozwalających wydobywać z tego instrumentu różne efekty kolorystyczne, dostarczające kontrastu dla ciepłego z samej natury tembru oboju. Wraz z Mariuszem Pędziałkiem stanowią znakomicie rozumiejący się i uzupełniający tandem, a kameralistyka stanowi najwyższy probierz artyzmu i muzykalności wykonawców, wymagając od nich plastycznej współpracy, wzajemnego wyczuwania i wczuwania się w intencje partnera.

MUZYKA POLSKA XX WIEKU NA OBÓJ I FORTEPIAN

20TH CENTURY POLISH MUSIC FOR OBOE AND PIANO

Grażyna Bacewicz (1909–1969)

Sonata na obój i fortepian

Witold Szalonek (1927–2001)

Pastorale na obój i fortepian

Stefan Kisielewski (1917–1991)

Suita na obój i fortepian

Krzysztof Meyer (*1942)

Pezzo capriccioso na obój i fortepian

Witold Lutosławski (1913–1994)

Epitafium na obój i fortepian

Maciej Zieliński (*1971)

Lutosławski in Memoriam na obój i fortepian

TOTAL TIME: 53:59

